

האינט על הסוס הלבן

מה קרה לסוס הלבן?

במשך כל ימי מלחמת העולם השנייה היה הסוס הלבן של הירוהיטו סמל. הכל הכירו את התצלום של הקיסר היפאני על סוסו. הגנרל דוגלאס מק'ארטור, מצביא כוחות המערב נגד היפאני, נים נשבע לרכב על סוס זה למחרת הניצחון.

הירוהיטו

אז היה הירוהיטו סמל המיליטריזם היפאני הרצחני, האכזרי, הדרוסני, סמל של שינאה. יעד לתאוותינקס.

מלחמת העולם השנייה לא הסתיימה כאשר חתמו הגרמנים על כניעה ללא תנאים. כפי שנודע מה לרבים, היא הסתיימה כאשר שליחו של הירוהיטו חתמו על כניעה על סיפונה של אונייה אמריקאית. הירוהיטו הוא שהכריע — אבל רק אחרי שהוטלו על

יפאן שתי פצצות אטום קטלניות — ואחרי שהוכתח לקיסר מראש שהוא ימשיך לשבת על כס המלוכה.

מאז השתנו פני העולם, וגם פני יפאן. הקיסר עבר את כל הגילגולים. הפך דמוקרט והתגלה כאדם פשוט, בלתי תלוי, פנאי, שלא ביקש אלא שניחו לו.

נשכחה יפאן המיליטריסטית. נשכחה אחריותו — הפאסיבית, לפחות — לזוועות בלא-ספור.

כל זה טוב ויפה, אך האם אחרי כל אלה צריך היה מותו להתקבל כמסור עולמי, עד כדי הורדת הדגלים לחציהותורן מסביב לכדור הארץ? האם היה מקום לפסטיבל של אבל בתיקשורת העולמית? האם היו עיתוני ישראל צריכים להצטרף לפסטיבל זה? האם בכלל צריכים כלי התקשורת הישראליים להעניק כותרות לכל פיפס של ליידי די והנסיכה פרגי והנסיכה סטפאני וקיסר יפאן?

מעניין — בכל הפירושים על מות הקיסר, בארץ ובעולם, לא ראיתי את התמונה המפורסמת של הקיסר האלוהי על הסוס הלבן, התמונה שסימלה את הוועות.

חיבוק הרוב

בשנות ה-30 נערכה בשווייץ ועידה גדולה לפירוק הנשק, אחת מיני רבות. שליחי המדינות הציעו הצעות שונות, כל אחת לפי האינטרסים של מדינתו. הנציג הסובייטי, מקסים ליטווינוב (דפלומט יהודי ססטאלין נהג לשלחו לכל משימה שבה היה חשוב לרכוש את לב המערב) הציע פירוק נשק כללי.

על כך השיב הנציג הצרפתי בסיפור אגדה, החיות, כך סיפר, הגיעו למסקנה שיש לשים קץ למלחמת הכלכלי-כלכלי. הן כינסו ועידה, וכל חיה הציעה.

צריכים לשים קץ למלחמות, הציע הנחש. צריכים לבטל את הארס, הציע התנין. אין לסבול את הרוקנים, טען העיט. צריכים לחסל את הציפורניים, אמר הקיפוד. וכך, חיה אחרי חיה, עד שקם הרוב.

"אחים", הוא אמר, "צריכים לחסל את כל סוגי הנשק, אחת ולתמיד. עלינו לשים קץ למלחמה, ולהשאיר רק את חיבוק האהבה והידידות."

נזכרתי כאנקדוטה זו כאשר קראתי בשבוע שעבר את הרוחות על הוועידה הבינלאומית נגד הנשק הכימי, שנערכה בפאריס. צריכים לבטל את הנשק הכימי, אמרו האמריקאים והשר משה ארנס. צריכים לבטל קודם כל את הנשק הגרעיני, טענו הערבים. ורק הרוסים שפעו ידידות כלפי כולם.

פיתה וגבינה

בראשית 1983 הוזמן אותנו עיצאם סרטאווני לפגישה עם יאסר ערפאת, הראשונה אחרי הפגישה בכירות הנצורה.

היה לי הסכם עם סרטאווני: לכל פגישה עימו הייתי אמור להביא לו פיתה תבונה ואפרייה על גורו ביתי וגבינה נבולטית.

רכב הנסיעה הזכרתי זאת לאליאס פרייג. הוא התנדב לספק לי את שני המיצרכים והזמין אותי לביתו בתי-לחם.

ישבנו על מירפסת החוכית של ביתו. הוא הצביע בתנועת יד רחבה לעבר השכונות היהודיות שקמו על כל הגבעות, משלושה עברים.

"תגיד בשמי לאברעמאר", אמר, "מה רואים מן המירפסת שלי. אין לנו זמן" פרייג' תמך בכל ליבו בגישתו של סרטאווני — זו שיאסר ערפאת תיגם אותה באחרונה למדיניות רשמית של אש"ף.

הפגישה עם ערפאת התקיימה בתוניס. באנו שלושה מישראל — מתי פלד, יעקוב ארנון ואני, ואילו סרטאווני היה בחברת ערפאת, אברמאון ואחרים.

מייד בראשית השיחה מילאתי את חובתי כלפי פרייג. סיפרתי לערפאת מה ראיתי מבעד לזכוכית המירפסת של ראש-עיריית בית-לחם, ואת המילים שביקש ממני להשמיע.

"אמרנו לאחי פרייג" שאנחנו אוהבים אותו, ושנאנחנו מודעים למצבם הקשה של אחינו תחת הכיבוש, אמר ערפאת.

נזכרתי במילים אלה — "אחי פרייג" — כאשר השמיע ערפאת באחרונה את האיום על "מי שמציעים להפסיק את האוי נתיאפה". ערפאת לא הזכיר את פרייג' בשמו, ואני בטוח שזה לא היה מקרה. פרייג' מעורר לפעמים רוגז, אך הוא פטריוט פלסטיני, גם כשהוא נוקט עמדות חריגות.

הרוגו של הפלסטינים על הצעת פרייג' טיבעי. הנה דוגמה: כשיא המאבק של היישוב נגד השליטון הבריטי — כאשר היה קיים שיתוף-פעולה בין אירגון ההגנה, אצ"ל ולח"י — הנחיתו הבריטים מכה על הנהגת היישוב. הם אסרו את ראשי הסוכנות

אודי אבנרי

היהודית, עצרו מאות אנשיהגנה והקימו מחנות מעצר במידבר. למחרת היום פירסם גרשום שוקו, עורך הארץ. מאמר חריף ביותר נגד הנהגת היישוב. הוא תקף את המאבק, הגדיר אותו כמישגשג הרדיקסלי, וקרא להפסקתו.

המאמר הזה גרם לזעם עצום כציבור היהודי. רבים ראו בו תקיעת-סכין בגב הלוחמים. יש שלא שכחו את המאמר הזה עד היום. (פעם לקחתי את מנחם בגין, אז ראש האופוזיציה הימנית, בטרמפ ממלון המלך דויד לכנ"ר.

סת. לכל אורך הדרך שפך את חמתו על שוקו, ובין השאר הזכיר את המאמר ההוא.)

פרייג' לא הרחיק לכת כמו שוקו אז. הוא לא תקף את האינ"ת יתפארה, אלא רק הציע להפסיק אותה זמנית, תמורת ויתורים מצד השילטון.

אני מבין מדוע זה הרגיו את הנהגה הפלסטינית. כאשר אתה נמצא בעיצומו של מאבק קשה לחיים ולמוות, שבו נתבעים קורבנות קשים, אינך רוצה שכל עסקן מקומי ישמע הצעות העלולות לרפות את ידי הציבור המתקומם.

אולם אני בטוח שאיש אינו רואה בפרייג' כוגר. אגב, הגבינה הנבולטית והפיתות, שהכינה אשתו של פרייג' למען סרטאווני, עברו בשלום את כל הדרך לתוניס, וזכו לקבלת פנים נלהבת.

הוא, סוזאנה...

אינני מכיר הרבה נשים יותר נחמרות מסוזאנה. סוזאנה טאוורן היא אנגליה, לא יהודיה, בתו של מי שהיה חבר-פרלמנט במשך הרבה שנים. היא יועצת כלכלית בסיטי של לונדון. היא גם חברת-יחסיים של עזריאל צוקרמן.

צוקרמן, ישראלי החי בלונדון, הוא פרופסור לפילוסופיה של החוק באוקספורד. פעם היה חתנה של רחל ריין. הוא אביה של הילדה שלכבודה כתב משה דיין כמה משיריו היותר ידועים.

בפיצור, מי שפחה טובה מכל הצדדים. לפני שבעיים באו עזריאל וסוזאנה לביקור-מולדת. לסוזאנה היה זה הביקור השני בישראל. נדמה לי שהארץ מצאה חן בעיניה. עד הרגע האחרון.

היה עליה לחזור ללונדון לפני ירידה. עזריאל הביא אותה לנמל-התעופה, הוריד אותה בפתח בית-הנתיבות, ועד שהספיק להחנות את המכונית ולהגיע לבית-הנתיבות היא כבר עברה את הצ'ק-אין. היה בידה כרטיס-עלייה-למטוס. הוא נפרד ממנה וזרז למקום-מגוריו בנתניה. הוא ידע שהכל בסדר, עד שצילצל הסלפון....

סוזאנה עלתה לקומה השנייה והמתינה לקריאה לעלות למיטת, כש, כאשר לפתע ניגשו אליה שני גברתנים. הם הציעו את עצמם כאנשי-ביטחון, לקחו את דרכונה וכרטיס-הנסיעה שלה ופקדו עליה בגסות לבוא איתם.

השניים לא ידעו כמעט אנגלית, וסוזאנה אינה יודעת עברית. רק בהרגה הבינה כמה המורכב.

מסתבר שהגיעה לצ'ק-אין אחרי הביקורת הביטחונית כבר נטשו את המקום. היא לא ידעה זאת, כמובן. היא פשוט עשתה מה שנראה לה כטיבעי: ניגשה אל דיילת-הקבלה של בריש'ש אירווויס והציגה את הכרטיס. הדיילת קיבלה את המיוזרה שלה והנפיקה לה כרטיס-עלייה-למטוס.

זאת היתה, כמובן, רשלנות מצד הדיילת ומצד אנשי-הביטחון. הדיילת היתה צריכה לשים לב לעובדה הבולטת שלכרטיס לא הודבקה המדבקה של הביקורת הביטחונית, ושמדבקה כזאת גם חסרה על המיוזרה. סוזאנה עצמה, כמובן, לא הבחינה בשום דבר בלתי-רגיל.

אנשי-הביטחון התחילו לתחקר אותה באופן יסודי. עם מי היתה בארץ? את מי הכירה? עם מי כילתה? עם מי שככה? סוזאנה יכולה להוכיח חציית-רסר אנשים מכובדים מאוד שהכירה בימי שהותה, אך מרוב תדהמה זכרה רק את שם ידידה. טילפון אליו, אבל צוקרמן לא היה עדיין להגיע הביתה.

בינתיים הובאה המיוזרה הפושעת. הפכו אותה על ראשה, וכן גם את ארנקה. הכל נעשה בגסות, תוך איומים וכלי הסברים. התייחסו אליה כאל טרוריסטית שנתפסה בקלקלתה, לפני שהספיקה לפוצץ את המטוס.

לבסוף הצליחה סוזאנה למצוא את עזריאל בביתו. הבריטית קרית-המוזג היתה מוועות, שלא כדרכה. הפרופסור הפעיל מיד את כל הקשרים. איכשהו השתכנעו אנשי-הביטחון שאין לפניהם פושעת מסוכנת. בינתיים המריא המטוס שלה. כששאלה אותם איך תגיע עכשיו ללונדון, אמרו לה שיש טיסה של ארבע שעות, ואולי-אולי יאפשרו לה לטוס בה. הרמוז היה שזה לא מגיע לאחת שכמותה.

אלא שבינתיים התקשר עזריאל צוקרמן עם ארנעל, ושם נאמר לו כי הגברת כבר רשומה ברשימת-הנוסעים של הטיסה הבאה, ואכן, היא הגיעה ללונדון בשלום....

איש אינו יכול להתנגד לסידור-ביטחון קפדניים. אם היתה פאשלה — של אנשי-הביטחון עצמם ושל הדיילת — זה חייב בדיקה קפדנית, הן של הנוסעת, הן של המיטען. אילו זה נעשה באדיבות, תוך הסברת המניעים, לא היה איש יכול לכעוס.

אולם כאן קרה משהו אחר. אנשי-הביטחון והדיילת חטאו, ואת זעמם הוציאו על נוסעת תמימה. צריכים היו לערוך חיפוש אצל סוזאנה טאוורן, אבל כל זה היה צריך להיעשות באדיבות, כטאקט, ואחרי-מעשה היו צריכים להתנצל ולהביע צער על אי-הנעימות הבלתי-נמנעת.

במיוחד מרגיזות השאלות הגסות שנשאלה. על נוהג פסול זה שמעתי פעמים רבות מפי זרים אחרים שביקרו בישראל. עם צאתם מן הארץ הם נשאלים שאלות אינטימיות גסות: את מי הכירו, עם מי נפגשו, עם מי שכבו.

בתיירות לישראל חלה נאח' רונה ירידה דראסטית. נוח לה עמים את כל האשמה לכך על האינתיפאדה. אך אולי אין זה הגורם היחיד? אולי פשוט נמאס לתיירים לעבור את הטרואומה של הציאה, כאשר אנשי-הביטחון מתייחסים אל כל אחד מהם — ובייחוד אל כל צעירה בלונדית — כאל טרוריסט זרדוני?

סוזאנה

בתיירות לישראל חלה נאח' רונה ירידה דראסטית. נוח לה עמים את כל האשמה לכך על האינתיפאדה. אך אולי אין זה הגורם היחיד? אולי פשוט נמאס לתיירים לעבור את הטרואומה של הציאה, כאשר אנשי-הביטחון מתייחסים אל כל אחד מהם — ובייחוד אל כל צעירה בלונדית — כאל טרוריסט זרדוני?

ידיים של זהב

אפשר ללמוד על מצב המשק הישראלי בדרכים שונות. אפשר לשמוע הרצאות באוניברסיטה. אפשר לקרוא ראינות עם הפרופסור מיאל ברונו. ואפשר לטלפן ליד' זהב.

רחל מצאה את השם ומיספר-הטלפון במודעה. יד' זהב, שורחים והשקונות בעמ' 4563, תל-אביב, טלפון 284739.

יד' זהב, כך נאמר, "עושה תיקוני-שמל, אינסטלציה, צבע, נגרות ושיפוץ. 40 אלף לקוחות מרוצים. טלפן ונבוא לתקן." טילפנו ובאו לתקן. חלון שלנו, הפונה אל הים, לא נסגר כראוי. בימים של סערה, שהעדידה את הבניין כולו, זה לא היה נעים.

כ-28 בדצמבר, יום רביעי, בא איש בשם אבי לתקן. היה עליו לחוק את מנעול-החלון במשקוף העץ. דף ביצוע-שרות 11,590, קריאה 935.

האיש תקע כמה מסמרים בעץ הרקוב, וראה כי טוב. כשנאמר לו שזה לא כל-כך טוב, אמר משהו ישראלי ברוח. "סמוך עלי". הוא גבה 100 ש"ח והלך. כעבור כמה שעות אי-אפשר היה לפתוח עוד את החלון.

יד' זהב לא הסתפקו בתיקון. הם גם טילפנו, כדי לוודא שהכל בסדר. נאמר להם שהכל אינו בסדר, הובטח לבוא ולסדר. מת? אחרי שבת, האחד בינואר.

זה היה לפני שלושה שבועות. מאז טילפנה רחל מרי יומיים שלושה לאוזנייה, ואספה הבטחות. ביום הראשון, האחד בינואר, לא באו. צופיה הבטיחה שיבואו כ-9 בינואר, בין השעות 11 ו-3.

נא לחכות. חיכה. לא באו. שיחה עם פקידה. הבטיחה, "להחזיר צילצול". לא החזירה ולא צילצלה.

שיחה עם רוגית, כ-10 בינואר. הבטחה ליום הרביעי, ה-11 בינואר, בין השעות 9 ל-11. נא לחכות. לא באו.

בינתיים אין החלון נפתח, ורחל ביזובה כמה ימים בהמתנת-שווא.

מילה היא מילה

זה לא סיפור אקטואלי, כי זה קרה כבר לפני כמה שנים. ואלמלא שמעתי את הדברים מפי מדענים מכובדים, לא הייתי מאמין.

גיבור הסיפור הוא פרופסור מכובד מאוד, איש-מרע דגול בשם גרהארט שמירט. הוא נודע כפרופסור בריטי, אבל בעצם היה בן לאב גרמני ולאם גרמנית-יהודית. הוריו נפרדו עם עליית הנאצים לשלטון, והוא הגיע לבריטניה.

שמירט זו הוזמן למסן ויצמן, ומילא בו תפקיד חשוב בתחום שלו. לבסוף נפטר בשווייץ. החלטת להביאו ארצה לקבורה.

בשעה שהכינו את הגופה לקבורה, גילו הרבנים בשווייץ דבר נורא: האיש לא היה נימול. מי שאינו נימול, אינו יהודי, ומי שאינו יהודי, אינו יכול להיות מוכא ארצה לקבורה.

נוצר מצבי-ביש. אבל נמצא גם פיתרון למצבי-ביש זה. הפרופסור שמירט נימול אחריותו, הוטס לישראל כיהודי כשר ונקבר כאן כרת וכרין.